

**UCHWAŁA NR XXXIII/330/2026
RADY MIEJSKIEJ W TARNOWIE**

z dnia 24 marca 2026 r.

w sprawie Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2026-2030

Na podstawie art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, 1301, 1665 i 1746 oraz z 2026 r. poz. 26), art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 i 1436 oraz z 2026 r. poz. 252) i art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2025 r. poz. 1684 oraz z 2026 r. poz. 252), Rada Miejska w Tarnowie uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2026-2030, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tarnowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Tarnowie

Małgorzata Mękal

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W MIEŚCIE TARNOWIE NA LATA 2026 - 2030

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
A. Część diagnostyczna	5
1. Charakterystyka Gminy Miasta Tarnowa oraz tarnowskiego środowiska osób z niepełnosprawnością	5
2. Diagnoza w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnością zamieszkujących na terenie Miasta Tarnowa.....	6
3. Analiza danych zastanych	8
3.1. Orzekanie o niepełnosprawności	8
3.2. Zabezpieczenie społeczne	9
3.3. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych	10
3.4. Edukacja.....	12
3.5. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.....	12
4. Analiza zasobów instytucjonalnych Gminy Miasta Tarnowa.....	13
5. Działania Gminy Miasta Tarnowa na rzecz osób z niepełnosprawnościami	17
6. Podmioty lecznicze w Tarnowie	23
7. Sport i Turystyka.....	23
B. Część programowa	25
1. Cel główny i cele szczegółowe oraz planowane zadania	25
2. Realizatorzy i partnerzy	35
3. Źródła finansowania Programu	36
4. Monitorowanie Programu	37

Wstęp

Zgodnie z zapisami art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Wypełnieniem powyższego ustawowego obowiązku były przyjmowane od 2003 r. przez Radę Miejską w Tarnowie Programy Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie.

Zadania zawarte w wyżej wymienionych Programach były przedmiotem działań zarówno Gminy Miasta Tarnowa, jej jednostek organizacyjnych, jak i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Programy te obejmowały najważniejsze dziedziny życia osób wymagających szczególnej opieki i skierowane były do grupy osób z niepełnosprawnościami, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w społeczeństwie (w szczególności osoby z niepełnosprawnością intelektualną, niewidome, niesłyszące, z ciężką dysfunkcją narządu ruchu). Głównym celem wymienionych Programów było stworzenie spójnego, kompleksowego systemu wspierania osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie warunków do pełnego, indywidualnego rozwoju i zaspokajania potrzeb we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, gwarantujących im pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

W oparciu o doświadczenia z realizacji wcześniejszych Programów, konsultacji z Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Tarnowa i podmiotów zaangażowanych w kształtowanie systemu wsparcia i pomocy dla osób z niepełnosprawnościami, został opracowany „Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2026 - 2030”. Pierwszą częścią Programu jest diagnoza tarnowskiego środowiska osób niepełnosprawnych. Następnie określono cel strategiczny Programu oraz przedstawiono 7 celów szczegółowych zgodnych z „Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych”¹

i zadania umożliwiające ich realizację w następujących obszarach:

- prawa osób niepełnosprawnych,
- opieka i rehabilitacja medyczna,
- rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych,
- zabezpieczenie społeczne,

¹ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. Nr 50, poz. 475).

- edukacja,
- likwidacja barier,
- dostęp do kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

Część zadań sprecyzowanych dla każdego celu szczegółowego jest kontynuacją działań ujętych w pięciu poprzednich edycjach Programu. Nowe zadania uwzględniają aktualne potrzeby osób niepełnosprawnych oraz dostępne nowe formy wsparcia. Na końcu dokumentu określono realizatorów i partnerów, źródła finansowania oraz informacje o sposobie monitorowania Programu.

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2026-2030 jest dokumentem, który wyznacza tarnowskiemu samorządowi kierunek polityki społecznej poświęconej zagrożonej wykluczeniem i marginalizacją społeczności osób z niepełnosprawnościami. Stanowi niezbędny dokument przy pozyskiwaniu dla Miasta dodatkowych środków finansowych z programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Solidarnościowego oraz innych źródeł. Skierowany jest przede wszystkim do osób z niepełnosprawnościami zamieszkującymi na terenie Miasta Tarnowa oraz ich rodzin i opiekunów.

Działania przyjmowane w Programie są zgodne z powołaną wyżej ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. Ponadto z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2006 r., ratyfikowaną przez Polskę w 2012 r. (Dz. U. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), a także Strategią na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, stanowiącą załącznik do uchwały Nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M. P. poz. 218).

A. Część diagnostyczna

1. Charakterystyka Gminy Miasta Tarnowa oraz tarnowskiego środowiska osób z niepełnosprawnością

1) Charakterystyka Gminy Miasta Tarnowa

Gmina Miasta Tarnowa położona jest w południowej części Polski, w województwie małopolskim, przy ujściu rzeki Białej do Dunajca. Tarnów pełni funkcję miasta centralnego aglomeracji tarnowskiej i stanowi jeden z ważniejszych ośrodków miejskich regionu. Pod względem liczby mieszkańców jest drugim miastem w Małopolsce oraz należy do większych miast w skali kraju. Miasto zajmuje powierzchnię 72,37 km² i posiada status miasta na prawach powiatu, co oznacza, że gmina realizuje również zadania powiatu grodzkiego. Tarnów graniczy z 17 miejscowościami należącymi do pięciu gmin wchodzących w skład powiatu tarnowskiego ziemskiego. Strukturę administracyjną miasta tworzy 16 osiedli, funkcjonujących jako jednostki pomocnicze samorządu terytorialnego.

2) Osoby z niepełnosprawnością w Tarnowie

Zgodnie z wynikami ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności (NSP), przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny w 2021 r., liczba osób niepełnosprawnych w naszym kraju wynosiła 5,4 mln osób. Osoby te stanowiły około 14% społeczeństwa. Dane te odnoszą się do populacji osób niepełnosprawnych niezależnie od posiadania orzeczenia potwierdzającego fakt niepełnosprawności. Dane z NSP 2021 r. nie oddają w pełni skali zjawiska, dlatego przy próbie zdiagnozowania tarnowskiego środowiska osób niepełnosprawnych należy wspomnieć o problemie starzejącego się społeczeństwa, wzroście liczby osób starszych, niepełnosprawnych, przewlekle i terminalnie chorych. Na koniec 2024 r. Tarnów liczył 102 123 mieszkańców, a osoby w wieku 60+ stanowiły 28,5% wszystkich tarnowian. Co roku wartość tego wskaźnika wzrasta. W Tarnowie podobnie jak w innych miastach naszego kraju obserwuje się powolny proces demograficznego starzenia się społeczeństwa. Socjalne konsekwencje starzenia się ludności to zapotrzebowanie coraz liczniejszej grupy osób na usługi z zakresu opieki zdrowotnej, rehabilitacji, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, stacjonarne formy opieki długoterminowej, miejsca w dziennych ośrodkach wsparcia, środowiskowych domach samopomocy, domach pomocy społecznej.

Trudności w uzyskaniu pełnych danych dotyczących osób niepełnosprawnych wynikają z faktu, iż nie ma podmiotu, który w sposób kompleksowy prowadziłby bazę danych, pełen monitoring, dokonywał analiz i aktualizacji danych dotyczących osób niepełnosprawnych i ich środowisk. Działające instytucje i organizacje pozarządowe dysponują jedynie pewnymi częściami

informacji. Skutkuje to brakiem rzeczywistej wiedzy o liczbie i strukturze populacji osób niepełnosprawnych na terenie Miasta Tarnowa.

2. Diagnoza w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnością zamieszkujących na terenie Miasta Tarnowa

Przy opracowywaniu niniejszego Programu uwzględniono wyniki przeprowadzonej w 2022 r. na terenie Miasta Tarnowa „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych Gminy Miasta Tarnowa”, przyjętej uchwałą Nr LXX/686/2022 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 15 września 2022 r. w sprawie „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych Gminy Miasta Tarnowa”, zwanej dalej „Diagnozą”, na okres 5 lat, dotyczące wspierania osób z niepełnosprawnościami.

Przeprowadzona diagnoza, obejmująca wyniki wywiadów grupowych z przedstawicielami instytucji oraz opinię mieszkańców, wskazuje na złożony i wielowymiarowy charakter potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin. Zidentyfikowane problemy koncentrują się wokół obszaru usług opiekuńczych, wsparcia opiekunów, dostępności systemu informacji, barier finansowych i transportowych, a także narastających trudności w zakresie zdrowia psychicznego.

W pierwszej kolejności należy podkreślić wyraźnie artykułowaną potrzebę rozwoju usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Zarówno przedstawiciele instytucji, jak i mieszkańcy wskazują na niedostateczną skalę dostępnych świadczeń środowiskowych. Szczególnie istotne jest zwiększenie dostępności usług realizowanych w miejscu zamieszkania, co sprzyja utrzymaniu samodzielności osób niesamodzielnych oraz ogranicza konieczność kierowania ich do opieki instytucjonalnej. Jednocześnie zidentyfikowano potrzebę rozwoju miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz dostosowanych domach pomocy społecznej, w szczególności dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Wskazane bariery formalne, w tym ograniczenia kontraktowe, powodują niewykorzystanie istniejących zasobów infrastrukturalnych oraz zwiększają udział usług komercyjnych, które pozostają niedostępne dla części mieszkańców z przyczyn finansowych.

Istotnym obszarem wymagającym interwencji jest wsparcie opiekunów osób niesamodzielnych. Diagnoza potwierdza, że ciężar opieki w znacznej mierze spoczywa na rodzinach, które często rezygnują z aktywności zawodowej i społecznej. Opiekunowie doświadczają przeciążenia obowiązkami, izolacji oraz ograniczonego dostępu do specjalistycznego wsparcia. W związku z tym konieczne jest wzmacnianie systemowych rozwiązań obejmujących poradnictwo, wsparcie psychologiczne, grupy wsparcia oraz usługi opieki wytchnieniowej. Wsparcie to powinno mieć charakter kompleksowy i obejmować całe rodziny osób z niepełnosprawnościami.

Kolejnym istotnym zagadnieniem są bariery finansowe i transportowe, które ograniczają możliwość korzystania z dostępnych form pomocy. Trudna sytuacja materialna części osób starszych i z niepełnosprawnościami utrudnia dostęp do usług komercyjnych oraz specjalistycznej opieki. Jednocześnie brak odpowiednich rozwiązań transportowych zmniejsza realną dostępność ochrony zdrowia, rehabilitacji oraz instytucji wsparcia społecznego. Wskazuje to na konieczność rozwoju rozwiązań ułatwiających mobilność oraz zwiększających dostępność usług w miejscu zamieszkania.

Diagnoza uwidacznia również istotne braki w zakresie przepływu informacji i koordynacji działań międzyinstytucjonalnych. Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny napotykają trudności w uzyskaniu kompleksowej i spójnej informacji o dostępnych formach wsparcia. Rozproszenie kompetencji między różnymi instytucjami powoduje, że uzyskanie pełnej informacji wymaga znacznego zaangażowania i mobilności, co w przypadku osób z ograniczeniami funkcjonalnymi stanowi poważną barierę. Zasadne jest zatem utworzenie zintegrowanego systemu informacyjnego, umożliwiającego dostęp do pełnej informacji w jednym miejscu oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy ochroną zdrowia, polityką społeczną i organizacjami pozarządowymi.

Ważnym wątkiem diagnozy jest narastający problem zdrowia psychicznego. Wskazywany wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi oraz trudności w nawiązywaniu współpracy z częścią z nich potwierdzają konieczność wzmocnienia środowiskowych form wsparcia, działań profilaktycznych oraz programów przeciwdziałania izolacji społecznej. Problematyka ta wymaga szczególnego uwzględnienia w planowanych działaniach strategicznych.

Pomimo postępów w zakresie dostosowywania infrastruktury publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, nadal występują bariery architektoniczne i funkcjonalne, zwłaszcza wewnątrz budynków użyteczności publicznej. Konieczne jest konsekwentne wdrażanie zasad dostępności uniwersalnej oraz dalsze monitorowanie stanu dostosowania obiektów publicznych.

Podsumowując, przeprowadzona diagnoza wskazuje na potrzebę budowy spójnego, wielopoziomowego systemu wsparcia, opartego na rozwoju usług środowiskowych, wzmocnieniu wsparcia dla opiekunów rodzinnych, poprawie dostępności transportowej i informacyjnej, intensyfikacji działań w obszarze zdrowia psychicznego oraz konsekwentnym zwiększaniu dostępności przestrzeni publicznej.

3. Analiza danych zastanych

3.1. Orzekanie o niepełnosprawności

W 2025 r. do Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie wpłynęło łącznie 3354 wnioski, w tym 3173 wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia) i 181 wniosków o ustalenie niepełnosprawności dla dzieci (osób do 16 roku życia). Liczbę wydanych orzeczeń przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w latach 2023 r. - 2025 r. przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 1. Liczba wydanych orzeczeń

Lp.	Stopień niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń		
		2023 r.	2024 r.	2025 r.
1.	znaczny	839	1 017	1 214
2.	umiarkowany	1321	1 436	1 571
3.	lekki	253	277	251
4.	dzieci do 16-stego roku życia	165	171	173
Razem:		2 578	2 901	3 209

Źródło: Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie

W 2025 r. Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydał łącznie 3 209 orzeczeń, w tym 3 036 o stopniu niepełnosprawności (o 306 więcej niż w 2024 r.) i 173 o niepełnosprawności dla dzieci poniżej 16 roku życia (o 2 więcej niż w 2024 r.), 1607 z nich - to orzeczenia wydane po raz pierwszy.

W latach 2023–2025 obserwuje się systematyczny wzrost liczby wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Oznacza to wzrost o około 24,5% w ciągu dwóch lat, przy zachowaniu wyraźnej tendencji rosnącej rok do roku. Zaobserwowany trend może wskazywać na kilka równoległych zjawisk. Po pierwsze, może odzwierciedlać rzeczywisty wzrost liczby osób doświadczających trwałych lub długotrwałych ograniczeń zdrowotnych. W kontekście procesów demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa, zwiększona liczba orzeczeń może być konsekwencją rosnącej liczby osób starszych, u których częściej występują choroby przewlekłe i ograniczenia funkcjonalne. Po drugie, wzrost ten może wynikać ze zwiększonej świadomości społecznej dotyczącej przysługujących uprawnień oraz dostępnych form wsparcia.

Tabela nr 2. Liczba wydanych orzeczeń według symbolu niepełnosprawności

Rok	2023		2024		2025	
Symbol niepełnosprawności	Dzieci poniżej 16 roku życia	Osoby powyżej 16 roku życia	Dzieci poniżej 16 roku życia	Osoby powyżej 16 roku życia	Dzieci poniżej 16 roku życia	Osoby powyżej 16 roku życia
05-R – upośledzenie narządu ruchu	8	817	15	794	11	859
07-S – choroby układu oddechowego i krążenia	11	491	12	621	5	712
10-N – choroby neurologiczne	55	363	31	413	24	480
02-P – choroby psychiczne	13	285	11	405	16	457
09-M – choroby układu moczowo-płciowego	0	124	3	125	5	148
Inne	78	333	78	372	112	380
Razem:	165	2 413	171	2 730	173	3 036

Źródło: Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie

Wśród dorosłych mieszkańców Tarnowa najczęściej występującą przyczyną niepełnosprawności są upośledzenia narządu ruchu (2025 r. to 859), a także choroby układu oddechowego i krążenia (w 2025 r. – 712) oraz choroby neurologiczne (2025 r. – 480).

Najczęstszym powodem wydania orzeczenia o niepełnosprawności dla osób poniżej 16-stego roku życia są całościowe zaburzenia rozwojowe (w 2025 r. - 61), choroby neurologiczne (w 2025 r. – 24) i choroby inne, w tym: schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, choroby układu krwiotwórczego (w 2025 r. – 17).

3.2. Zabezpieczenie społeczne

W 2025 r. Centrum Usług Społecznych w Tarnowie udzieliło pomocy i wsparcia 917 osobom z powodu ich niepełnosprawności, co stanowi niespełna 28% ogółu beneficjentów Centrum. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na pomoc dla osób niepełnosprawnych poprzez między innymi wypłacenie im przewidzianych ustawą świadczeń pieniężnych, przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 3. Rodzaje przyznawanych świadczeń

Lp.	Rodzaj świadczenia	2023 r.		2024 r.		2025 r.	
		Liczba osób	Wartość wypłaconych świadczeń (w zł)	Liczba osób	Wartość wypłaconych świadczeń (w zł)	Liczba osób	Wartość wypłaconych świadczeń (w zł)
1.	zasiłki stałe	529	3 100 250,00	538	4 437 646,00	571	6 132 773,00
2.	zasiłki okresowe	351	373 898,00	254	233 464,00	328	399 900,00
3.	zasiłki celowe	309	235 462,00	118	18 430,00	87	16 655,00
4.	usługi opiekuńcze	409	3 713 027,00	365	4 004 449,38	360	3 072 128,50
5.	specjalistyczne usługi opiekuńcze	8	167 980	8	174 822,00	10	171 185,76
Łącznie:		1 606	7 590 617,00	1 283	8 868 811,38	1 356	9 792 642,26

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Tarnowie

W latach 2023–2025 obserwuje się wzrost łącznych wydatków na świadczenia pomocy społecznej – o ok. 29%. Jednocześnie liczba osób objętych wsparciem uległa zmniejszeniu w 2024 r., a następnie nieznacznie wzrosła w 2025 r. Najbardziej dynamiczny wzrost dotyczy zasiłków stałych – zarówno pod względem liczby świadczeniobiorców (z 529 do 571), jak i wysokości wypłat (z 3,1 mln zł do ponad 6,1 mln zł). Wskazuje to na rosnącą grupę osób wymagających długoterminowego wsparcia finansowego, w tym osób z niepełnosprawnościami i trwałą niezdolnością do pracy. Wydatki na usługi opiekuńcze utrzymują się na wysokim poziomie, co potwierdza znaczenie wsparcia środowiskowego.

Analiza demograficzna świadczeniobiorców oraz ich problemów pozwala na stwierdzenie, iż w ostatnich latach doszło do zmiany profilu klienta pomocy społecznej. Spadała liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na problem ubóstwa czy problem bezrobocia, przy równocześnie utrzymującym się wysokim odsetku osób borykających się z chorobą lub niepełnosprawnością. Spadła również liczba osób, którym wypłacane są np. zasiłki okresowe z tytułu bezrobocia. Spadek stopy bezrobocia wynika z realizowanych na rzecz bezrobotnych projektów aktywizacyjnych prowadzonych zarówno przez Powiatowy Urząd Pracy, jak i inne instytucje i organizacje pozarządowe.

3.3. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Podstawową formą wspierającą proces rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych są warsztaty terapii zajęciowej. Głównym celem warsztatów terapii zajęciowej, poza rehabilitacją społeczną, jest aktywizacja zawodowa w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnościami.

W Tarnowie funkcjonują 3 warsztaty terapii zajęciowej (dalej także „WTZ”). Ponadto 11

mieszkańców Tarnowa, na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Gminą Miasta Tarnowa a Powiatem Tarnowskim, uczęszczało do WTZ działającego przy Stowarzyszeniu Kulturalno-Oświatowym „Piast” w Woli Rzędzińskiej.

Tabela nr 4. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Lp.	Jednostka prowadząca warsztat	Liczba uczestników		
		2023	2024	2025
1.	Fundacja Rozwoju Edukacji, Pracy, Integracji REPI w Tarnowie	45	45	45
2.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną – Koło w Tarnowie	38	38	40
3.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tarnowie	59	59	59
Razem:		142	142	144

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Tarnowie

Centrum Usług Społecznych w Tarnowie udzielało wsparcia w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, w ramach środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej także „PFRON”). Szczegółowe informacje na ten temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 5. Rehabilitacja społeczna. Dofinansowanie ze środków PFRON i innych Programów celowych

Rodzaj działania	2023		2024		2025	
	Liczba osób	Wydatkowana kwota (w zł)	Liczba osób	Wydatkowana kwota (w zł)	Liczba osób	Wydatkowana kwota (w zł)
Zadania dofinansowane ze środków PFRON:						
dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	507	726 141,00	346	553 793,86	348	625 572,00
dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	1 082	1 859 436,28	1 327	2 549 904,76	1 521	2 733 868,93
dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	100	494 912,66	72	544 293,96	132	618 965,02

dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	835	112 686,59	931	129 808,78	1 065	188 684,81
Łącznie:	2 524	3 193 176,53	2 676	3 777 801,36	3 065	4 167 090,76
Procent wykorzystania środków w stosunku do środków otrzymanych	99,2%		99,8%		99,5%	
Programy celowe finansowane ze środków PFRON i Funduszu Solidarnościowego:						
„Aktywny samorząd”	85	519 191,07	116	437 057,00	59	272 195,00
„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”	151	1 882 272,55	138	2 301 605,83	103	1 580 994,22
„Opieka wytchnieniowa”	250	1 552 170,30	184	1 734 077,43	119	1 270 142,76

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Tarnowie

3.4. Edukacja

W roku szkolnym 2024/2025 w tarnowskich przedszkolach i szkołach funkcjonowały łącznie 52 oddziały integracyjne (w 2023/2024 - 51 oddziałów), w których uczyło się łącznie 885 uczniów, w tym 205 uczniów z niepełnosprawnościami (w 2023/2024 - 860 uczniów, w tym 195 uczniów z niepełnosprawnościami).

W roku szkolnym 2024/2025 w 5 oddziałach specjalnych uczyło się 16 uczniów. Liczba uczniów w oddziałach specjalnych od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Indywidualnym nauczaniem w domu objęto 140 uczniów (o 25 mniej niż w 2024 r.).

W roku szkolnym 2024/2025 do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. E. Gierat w Tarnowie (dalej także „SOSW”) uczęszczało 234 dzieci i młodzieży, do Zespołu Szkół dla Nieśłyszących i Słabo Słyszących 58 uczniów.

3.5. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie osób niepełnosprawnych

Na koniec 2025 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie zarejestrowanych było 300 niepełnosprawnych osób bezrobotnych (o 43 osoby więcej niż w 2024 r.) oraz 41 niepełnosprawnych osób poszukujących pracy (o 10 osób więcej niż w 2024 r.). Osoby te stanowiły 4,23% ogółu wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych i poszukujących pracy z miasta Tarnowa. W ostatnich latach zaobserwowano spadek liczby osób niepełnosprawnych rejestrujących się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie: w 2024 r. - 288, 2023 r. – 343, 2022 r. – 390.

W ramach wydatkowania środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Powiatowy Urząd Pracy w 2025 r. zrealizował dofinansowanie dotyczące zwrotu kosztów wyposażenia stanowisk pracy – 1 umowa na łączną kwotę 60 975,00 zł

(środki przyznane na realizację zadania w 2025 r. to 80 000,00 zł).

W wyniku udzielonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie finansowych form wsparcia zawodowego lub poradnictwa zawodowego, w latach 2021-2025 68 osób niepełnosprawnych uzyskało zatrudnienie w ramach miejsc subsydiowanych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. na terenie Tarnowa funkcjonowało 5 zakładów pracy chronionej w branży produkcyjnej, usługowej i handlowej.

4. Analiza zasobów instytucjonalnych Gminy Miasta Tarnowa

4.1. Centrum Usług Społecznych w Tarnowie

Centrum Usług Społecznych w Tarnowie (dalej także „Centrum” lub „CUS”) realizuje zadania z zakresu polityki prorodzinnej, wsparcia rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, ochrony i promocji zdrowia, wspierania osób z niepełnosprawnościami, mieszkalnictwa, przeciwdziałania uzależnieniom oraz aktywizacji obywatelskiej.

Realizacja usług przez Centrum opiera się na ścisłej współpracy z lokalnymi podmiotami, w szczególności organami administracji publicznej, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej oraz podmiotami leczniczymi. Centrum funkcjonuje jako jednostka budżetowa i zostało powołane z dniem 1 stycznia 2022 r. w wyniku przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie na podstawie uchwały Nr LIV/507/2021 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 28 października 2021 r. w sprawie przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie, utworzenia Centrum Usług Społecznych w Tarnowie oraz nadania mu statutu (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 6392 z późn. zm.).

Utworzenie CUS przyczyniło się do wzmocnienia i rozszerzenia roli Miasta jako inicjatora, realizatora i koordynatora usług społecznych, rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi podmiotami działającymi w różnych sektorach, a także do podniesienia jakości oraz zakresu obsługi mieszkańców. Ze względu na status Tarnowa jako miasta na prawach powiatu, Centrum realizuje zarówno zadania gminne, jak i powiatowe. W 2025 r. z usług Centrum skorzystało ponad 30 tysięcy osób.

4.2. Domy Pomocy Społecznej

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu kierowane są przez Centrum Usług Społecznych w Tarnowie do domów pomocy społecznej i dziennych ośrodków wsparcia.

W 2025 r. na terenie Tarnowa funkcjonowały 4 domy pomocy społecznej, w tym 2 prowadzone przez Gminę Miasta Tarnowa:

- 1) **Dom Pomocy Społecznej im. św. Brata Alberta** w Tarnowie przy ul. Szpitalnej 53, prowadzony przez Gminę Miasta Tarnowa. Liczba miejsc statutowych – 164, z czego 154 dla osób przewlekle somatycznie chorych, a 10 dla osób w podeszłym wieku. Większość mieszkańców Domu wymaga całkowitej opieki oraz pielęgnacji. Ponadto Dom do 31 sierpnia 2025 r. świadczył usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących (Dom Dziennego Pobytu). Z usług tego typu korzystały osoby o obniżonej sprawności psychofizycznej, które wymagały wsparcia w organizacji życia codziennego. Dom Dziennego Pobytu dysponował 50 miejscami. Łącznie z oferty Domu Dziennego Pobytu w 2025 r. skorzystało 38 osób.
- 2) **Dom Pomocy Społecznej** w Tarnowie przy ul. Czarna Droga 48, prowadzony przez Gminę Miasta Tarnowa. Liczba miejsc statutowych – 87. W Domu przebywają osoby z różnymi schorzeniami i o różnym stopniu niepełnosprawności.
- 3) **Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie** w Tarnowie przy ul. Robotniczej 4, prowadzony na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego a Paulo. Liczba miejsc statutowych – 80. Obecnie Dom jest przeznaczony dla 52 dzieci i młodzieży oraz 28 osób dorosłych.
- 4) **Dom Pomocy Społecznej dla Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie** w Tarnowie przy ul. Modrzejewskiej 48, prowadzony na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną - Koło w Tarnowie. Liczba miejsc statutowych – 17. Dom funkcjonuje na zasadach domu rodzinnego, stwarza mieszkańcom warunki do samodzielnego życia w otwartym środowisku w rodzinnej atmosferze.

4.3. Środowiskowe Domy Samopomocy

W Tarnowie działają 2 środowiskowe domy samopomocy, które prowadzone są przez organizacje pozarządowe na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa:

- 1) **Środowiskowy Dom Samopomocy typu B**, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu w budynku przy al. Matki Bożej Fatimskiej 6, przeznaczony jest dla 60 osób niepełnosprawnych intelektualnie o zasięgu ponadgminnym. Uczestnicy Domu mają zapewnioną opiekę odpowiednią do rodzaju schorzenia, biorą udział w różnych formach terapii i zajęciach integracyjnych mających na celu poprawę stanu zdrowia, podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia. Prowadzona jest także aktywizacja zawodowa.
- 2) **Środowiskowy Dom Samopomocy typu A i C „Zielona Przystań”**, prowadzony przez Fundację Zielona Przystań przy ul. Piotra Skargi 29a (60 miejsc łącznie dla typu A i C).

Placówka przeznaczona jest dla osób przewlekłe psychicznie chorych (typ A - m. in. schizofrenia, zaburzenia psychotyczne, afektywne zaburzenia nastroju, zaburzenia nerwicowe) oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ C - m.in. zaburzenia psychiczne o podłożu organicznym, zaburzenia osobowości, zaburzenia psychiczne towarzyszące zespołom otępiennym oraz chorobom neurodegeneracyjnym, zaburzenia zachowania, zaburzenia psychiczne spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych). Celem działalności Domu jest udzielanie wsparcia osobom mającym poważne trudności w życiu codziennym głównie poprzez wspomaganie rozwoju psychofizycznego i społecznego oraz rehabilitację funkcji poznawczych.

4.4. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest placówką wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo, stwarzającą osobom z niepełnosprawnością, niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Oznacza to, że osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym lub znacznym, ze wskazaniem do terapii zajęciowej, mogą ubiegać się o rehabilitację w ramach Warsztatu w celu zdobycia samodzielności, umiejętności i kwalifikacji umożliwiających w efekcie podjęcie pracy. Na terenie Miasta Tarnowa funkcjonują 3 Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy przy ul. Klikowskiej 190 – (59 uczestników),
- Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną – Koło w Tarnowie przy ul. Ostroskich 5b – (40 uczestników),
- Fundację Rozwoju Edukacji, Pracy, Integracji REPI, przy ul. Hodowlanej 6 – (45 uczestników).

Uczestnikami warsztatów wg danych na koniec 2025 r. były 144 osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, w tym 84 mieszkańców Tarnowa. Nadzór nad działalnością warsztatów terapii zajęciowej funkcjonujących na terenie Miasta sprawuje Centrum Usług Społecznych w Tarnowie.

W 2025 r. zasady dofinansowania przedstawiały się następująco: 90% kosztów działalności – ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, min. 10% kosztów działalności – ze środków Gminy Miasta Tarnowa.

4.5. Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej - Zakład Aktywności Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”

Przy ul. Sanguszków 28A funkcjonuje Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej - Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ) „Słoneczne Wzgórze”, które jest placówką zajmującą się

zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, a także ich rehabilitacją zawodową, społeczną i leczniczą oraz przygotowaniem do podjęcia zatrudnienia w zakładach pracy chronionej, na chronionym rynku pracy i na otwartym rynku pracy. ZAZ zatrudnia 55 osób z niepełnosprawnościami.

W ramach prowadzonej działalności w ZAZ świadczone są usługi hotelarskie, gastronomiczne, cateringowe, rehabilitacyjne, wynajmu sal w celu organizacji szkoleń i konferencji. Ponadto w 2025 r. ZAZ poszerzyło swoją ofertę działań prozdrowotnych i rehabilitacyjnych o domek do apiterapii. Z tej formy rehabilitacji można korzystać w sezonie letnim.

Placówka stanowi bardzo ważną formę wspomagającą proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Dzięki aktywizacji zawodowej pracownicy zyskują praktyczne doświadczenie, uczestniczą w życiu społecznym, nawiązują znajomości oraz przyjaźnie. Poza rehabilitacją zawodową i społeczną osoby zatrudnione w ZAZ codziennie odbywają rehabilitację leczniczą i prozdrowotną dopasowaną do ich potrzeb i możliwości.

4.6. Subregionalne Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielnych Bezpieczna Przystań

Subregionalne Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielnych „Bezpieczna Przystań” zlokalizowane jest w Tarnowie przy ul. Sanguszków 28A. Placówka powstała w wyniku realizacji projektu pn. „Wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych w subregionie tarnowskim” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Centrum zapewnia usługi opieki zastępczej, umożliwiające czasowe przebywanie jednocześnie 15 osób niesamodzielnych pod profesjonalną opieką w przypadku braku możliwości sprawowania opieki przez ich opiekunów. W budynku znajduje się także wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i pielęgnacyjnego. Realizacja projektu obejmowała okres od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2022 r. Okres trwałości projektu trwał do 31 grudnia 2025 r. Pobyt w placówce jest odpłatny.

W 2025 r. z całodobowej opieki zastępczej skorzystało 184 opiekunów. Zawarto 1 725 umów na wypożyczenie sprzętu rehabilitacyjno-pielęgnacyjnego.

4.7. Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności prowadzi obsługę osób ubiegających się o formalne potwierdzenie niepełnosprawności oraz związane z tym uprawnienia. Do jego zadań należy przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności (w przypadku osób do 16. roku życia) oraz o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia. Zespół ustala również wskazania do ulg i uprawnień wynikających z przepisów prawa, takich jak możliwość korzystania z określonych świadczeń, rehabilitacji,

wsparcia w zatrudnieniu czy konieczności zapewnienia opieki. Ponadto wydaje legitymacje osoby niepełnosprawnej oraz karty parkingowe, które umożliwiają korzystanie z przysługujących uprawnień komunikacyjnych.

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności pełni istotną rolę w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, ponieważ jego orzeczenie jest kluczowym dokumentem umożliwiającym dostęp do świadczeń, rehabilitacji i aktywizacji zawodowej.

4.8. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (PPP)

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna jest placówką, której głównym celem jest wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży oraz udzielanie im pomocy adekwatnej do ich potrzeb. Poradnia świadczy usługi w zakresie diagnozy i terapii psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, doradztwa zawodowego, orzecznictwa i wskazywania form kształcenia wspomagających rozwój dzieci i młodzieży oraz usługi w zakresie opiniowania. Z usług poradni mogą korzystać uczniowie i młodzież, a także rodzice oraz nauczyciele przedszkoli, szkół podstawowych, szkół ponadpodstawowych i innych placówek związanych z wychowaniem i kształceniem, mających siedzibę na terenie miasta Tarnowa. W przypadku dzieci nieuczęszczających do przedszkola, szkoły lub placówki, poradnia udziela pomocy mieszkańcom zamieszkałym na terenie miasta Tarnowa. Wsparciem obejmowane są dzieci od momentu urodzenia do ukończenia 25. roku życia.

4.9. Zespół Żłobków w Tarnowie.

Zespół Żłobków w Tarnowie, obejmujący sześć placówek zlokalizowanych w różnych częściach miasta, dysponuje obecnie 427 miejscami dla dzieci w wieku od ukończenia 20. tygodnia życia do 3 lat. Wszystkie żłobki wchodzące w skład Zespołu są dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci wymagających szczególnej opieki, zarówno pod względem infrastrukturalnym, jak i organizacyjnym

5. Działania Gminy Miasta Tarnowa na rzecz osób z niepełnosprawnościami

1) Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Tarnowa została powołana na podstawie art. 44b ust. 1 i 44c ust. 2 i 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Rada jest organem doradczym Prezydenta Miasta Tarnowa w sprawach osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z zapisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zakresu działania powiatowej społecznej rady ds. osób niepełnosprawnych należy m.in.:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, realizacji praw osób z niepełnosprawnościami,
- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- ocena realizacji programów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnościami.

2) Mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami

Na terenie miasta Tarnowa funkcjonują dwa mieszkania wspomagane przeznaczone dla niepełnosprawnych intelektualnie kobiet i mężczyzn. Mieszkania prowadzone są przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną – Koło w Tarnowie. Prawo do pobytu w mieszkaniu wspomagany mają osoby, które ze względu na niepełnosprawność intelektualną potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w życiu codziennym. Mieszkania te są formą pomocy przygotowującą do prowadzenia samodzielnego życia i stanowią alternatywę dla pobytu w placówce opieki całodobowej. Pobyt w mieszkaniu daje możliwość osobom niepełnosprawnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, przygotowuje do prawidłowego pełnienia ról społecznych oraz stanowi niezbędny etap w drodze do uzyskania pełnej samodzielności życiowej. Oba mieszkania zlokalizowane są przy ul. Ignacego Mościckiego w Tarnowie. Na funkcjonowanie mieszkań w 2025 r. z budżetu Gminy Miasta Tarnowa przeznaczono środki w wysokości 187.500 zł.

3) Mieszkania wspomagane przy ul. Krzyskiej 17B

Centrum Usług Społecznych w Tarnowie prowadzi 15 mieszkań wspomaganych dla 20 osób przy ul. Krzyskiej 17B w Tarnowie. Skierowane są do nich osoby przebywające w placówkach opieki całodobowej lub osoby oczekujące na umieszczenie w tego typu instytucjach. Mieszkania funkcjonują od 8 września 2023 r. i zostały wyposażone dzięki środkom z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach realizowanego projektu „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych” oraz środków z budżetu państwa. Bieżące utrzymanie mieszkań finansowane jest ze środków pochodzących z budżetu Gminy Miasta Tarnowa.

4) Mieszkanie treningowe dla usamodzielnianych

Od 2013 r. w Tarnowie funkcjonuje mieszkanie treningowe przeznaczone dla trzech osób, w którym usamodzielniający się wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej mogą przygotować się do prowadzenia samodzielnego życia. Mieszkanie prowadzone jest przez

wyłonione w drodze otwartego konkursu ofert Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie PSONI - Koło w Tarnowie. Wysokość udzielonej w 2025 r. dotacji wyniosła 72 500,00 zł.

5) Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”

W 2025 r. Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, ze środków Funduszu Solidarnościowego, realizowało program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością – edycja 2025”, mający na celu wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, a w efekcie zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na prowadzenie bardziej samodzielnego i aktywnego życia. Program adresowany był do dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, które wymagały usługi asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

W 2025 r. z usługi asystencji osobistej skorzystały 103 osoby z niepełnosprawnością. Na realizację Programu wydatkowano kwotę 1 580 994,22 zł. W ramach usług asystencji osobistej – osoby niepełnosprawne skorzystały łącznie z 32 716 godzin wsparcia.

6) Program „Opieka wytchnieniowa”

W 2025 r. Centrum Usług Społecznych w Tarnowie, ze środków Funduszu Solidarnościowego realizowało program „Opieka Wytchnieniowa – edycja 2025”, mający na celu wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, którzy wymagają usług opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Dzięki temu wsparciu, osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki nad osobą z niepełnosprawnością dysponowały czasem, który mogły przeznaczyć na załatwienie niezbędnych spraw życiowych oraz odpoczynek i regenerację.

W 2025 r. usługami opieki wytchnieniowej objętych zostało 119 opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Na realizację Programu wydatkowano kwotę: 1 270 142,76 zł. W ramach usług opieki wytchnieniowej zrealizowano łącznie 26 794 godzin i 30 minut wsparcia.

7) Program „Aktywny samorząd”

Gmina Miasta Tarnowa rokrocznie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przystępuje do realizacji Programu „Aktywny samorząd”, mającego na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

W 2025 r. dofinansowanie otrzymało 59 osób niepełnosprawnych, którym do 30 stycznia 2026 r. łącznie wypłacono środki finansowe w wysokości 272 195,00 zł.

8) „Program wyrównywania różnic pomiędzy regionami III”

Gmina Miasta Tarnowa corocznie przystępuje do realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III”, finansowanego ze środków PFRON. Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. W latach 2023-2025 zrealizowano wnioski dotyczące:

- modernizacji i remontu warsztatów terapii zajęciowej,
- zakupu mikrobusu dla uczestników warsztatów terapii zajęciowej i środowiskowego domu samopomocy,
- zakupu autobusu dla uczniów SOSW w Tarnowie,
- likwidacji barier w budynku SOSW w Tarnowie.

9) Program „Zajęcia klubowe WTZ”

W 2025 r. w Warsztatach Terapii Zajęciowej działających przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Tarnowie, Warsztacie Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II prowadzonym przez Fundację Rozwoju Edukacji, Pracy, Integracji oraz Warsztacie Terapii Zajęciowej prowadzonym przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteluktualną – Koło w Tarnowie, realizowany był program „Zajęcia klubowe w WTZ”, finansowany ze środków PFRON, którego celem jest wsparcie osób niepełnosprawnych w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym poprzez udział w zajęciach klubowych. Program „Zajęcia klubowe w WTZ” jest rozwiązaniem, które sprzyja aktywnemu wspomaganiu osób niepełnosprawnych przed rozpoczęciem procesu rehabilitacji w warsztacie terapii zajęciowej. W 2025 r. z programu skorzystało 29 osób niepełnosprawnych. Całkowity koszt realizacji Programu ze środków PFRON wyniósł 191 545,00 zł.

10) Klub dla osób ze spektrum autyzmu

W 2025 r. na terenie miasta Tarnowa funkcjonował „Klub dla osób ze spektrum autyzmu”, stanowiący kontynuację działań realizowanych w 2024 r. Zadanie zostało zrealizowane przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteluktualną – Koło w Tarnowie, z siedzibą przy ul. Ostrogskich 5b. Wsparciem objęto mieszkańców Tarnowa powyżej 18. roku życia ze spektrum autyzmu oraz do ich rodziców i opiekunów. Klub przeznaczony był dla 10 uczestników.

Zajęcia prowadzone przez specjalistów obejmowały wsparcie psychologiczne

i rehabilitacyjne, a także treningi rozwijające kompetencje społeczne i interpersonalne, umiejętność rozwiązywania problemów, budowania relacji oraz konstruktywnego spędzania czasu wolnego. Podejmowane działania sprzyjały lepszemu funkcjonowaniu uczestników w codziennych sytuacjach i kontaktach społecznych oraz wpływały na poprawę ich samopoczucia i jakości życia.

11) Usługi społeczne realizowane w ramach Programu Usług Społecznych dla mieszkańców Gminy Miasta Tarnowa „Od potrzeb do realizacji” – edycja 2025-2026

W 2025 r. w ramach Programu Usług Społecznych dla mieszkańców Gminy Miasta Tarnowa „Od potrzeb do realizacji” – edycja 2025-2026 zrealizowano usługi społeczne, skierowane do dzieci i młodzieży poniżej 18. roku życia z terenu Gminy Miasta Tarnowa, w tym do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności. W ramach wsparcia dla tej grupy odbiorców zrealizowano m. in.: dogoterapię, hipoterapię dla dzieci i młodzieży, indywidualne sesje logopedyczne, indywidualne zajęcia usprawniająco - rozwojowe z elementami integracji sensorycznej, indywidualne poradnictwo pedagogiczne oraz psychologiczne.

Natomiast dla osób starszych i z niepełnosprawnościami zrealizowano następujące usługi społeczne: indywidualne poradnictwo psychologiczne oraz pedagogiczne, indywidualne sesje neurologopedyczne, hipoterapię, mobilne usługi podologiczne, porządkowe, fryzjerskie, oraz mobilny konserwator - doraźna pomoc w drobnych usterkach domowych.

W 2025 r. w ramach Programu przyjęto 770 wniosków o realizację usług społecznych.

12) Projekt „Miasto dla każdego, czyli odNOWA społeczna w Tarnowie”

Centrum Usług Społecznych w Tarnowie realizuje projekt pn. „Miasto dla każdego, czyli odNOWA społeczna w Tarnowie” w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Realizacja projektu rozpoczęła się 1 października 2024 r. i potrwa do 30 czerwca 2029 r.

Jednym z kluczowych celów realizowanego projektu jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami indywidualnego wsparcia, w szczególności poprzez możliwość dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, podejmowanie działań na rzecz integracji społecznej, rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym oraz wdrożenie systemu asystentów osobistych osób niepełnosprawnych. W ramach realizacji projektu w 2025 roku podjęto działania skierowane do osób z niepełnosprawnościami, osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz członków gospodarstw domowych sprawujących opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia. W 2025 r. w projekcie wzięło udział łącznie 329 osób.

13) Projekt pn. „PoMOCNY Tarnów”

W 2025 r. Gmina Miasta Tarnowa zawarła umowę o dofinansowanie Projektu pt. „PoMOCNY Tarnów”, który realizowany jest przez Centrum Usług Społecznych w Tarnowie

w ramach programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, w ramach Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Stowarzyszenia Aglomeracja Tarnowska. Realizacja projektu rozpoczęła się 1 lipca 2025 r. i potrwa do 30 czerwca 2029 r.

Celem projektu jest zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych oraz usług zgodnych z zasadą deinstytucjonalizacji, w zakresie zapewnienia opieki osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn wymagają pomocy. W ramach projektu realizowane będą różnorodne działania edukacyjne, terapeutyczne i aktywizujące, dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników.

14) Mieszkaniowy zasób Gminy Miasta Tarnowa

Uwzględniając potrzeby mieszkaniowe osób z niepełnosprawnościami Gmina Miasta Tarnowa planuje zwiększyć liczbę mieszkań komunalnych w Tarnowie. W 2025 r. Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o. w Tarnowie podpisał aneks do umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na udzielenie finansowego wsparcia z Funduszu Dopłat w ramach rządowego programu budownictwa komunalnego, na realizację inwestycji polegającej na budowie budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Krzyskiej w Tarnowie. W nowym budynku zaplanowano 88 lokali mieszkalnych. Termin rozpoczęcia budowy planowany jest na 2026 r., natomiast zakończenie inwestycji i proces zasiedlania budynku na 2027 r.

15) Koordynator do spraw dostępności

Od września 2020 r. zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411) w Urzędzie Miasta Tarnowa oraz innych jednostkach Gminy Miasta Tarnowa, został powołany koordynator do spraw dostępności, do którego zadań należy:

- przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług,
- monitorowanie działalności poszczególnych jednostek, w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- opracowanie raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

6. Podmioty lecznicze w Tarnowie

Na terenie miasta Tarnowa funkcjonuje łącznie 106 podmiotów wykonujących działalność leczniczą (publicznych i niepublicznych). Gminie Miasta Tarnowa podlegają 3 podmioty lecznicze:

- Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika,
- Zespół Przychodni Specjalistycznych Sp. z o.o.,
- Mościckie Centrum Medyczne Sp. z o.o.

W zakresie leczenia szpitalnego na terenie Tarnowa opiekę medyczną zapewniają dwie placówki: Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza i Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika, dysponujące łącznie 966 łózkami oraz dwie placówki realizujące świadczenia w ramach zespołu chirurgii jednego dnia.

Świadczenia finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej realizuje 26 podmiotów, a w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej 23 podmioty. Nocną i świąteczną opiekę zdrowotną na terenie Tarnowa zabezpieczają oba tarnowskie szpitale: Szpital Wojewódzki im. Św. Łukasza oraz Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika.

W stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia pomoc na terenie miasta zabezpiecza Powiatowa Stacja Pogotowia Ratunkowego. W trybie nagłym pacjentom znajdującym się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego udzielane są świadczenia w szpitalnym oddziale ratunkowym (SOR) w Szpitalu Wojewódzkim im. Św. Łukasza SPZOZ oraz na izbie przyjęć w Specjalistycznym Szpitalu im. E. Szczeklika. W Tarnowie funkcjonuje 46 aptek ogólnodostępnych, w tym dwie czynne całą dobę przez 7 dni w tygodniu.

Szczególną ofertą dla osób starszych i niepełnosprawnych, u których zakończone zostało leczenie na oddziałach szpitalnych, a ich stan zdrowia wyklucza powrót do funkcjonowania w środowisku domowym, jest działalność zakładów opiekuńczo-leczniczych, prowadzonych przez Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika (31 łóżek) oraz Mościckie Centrum Medyczne (68 łóżek).

7. Sport i Turystyka

Tarnowskie Centrum Informacji (TCI) jest w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Tarnów zwiedzać można z audioprzewodnikiem, przewodnikiem opartym o technologię lokalizacji satelitarnej GPS oraz przewodnikiem (MSIT) w formie map tyflogicznych, jak i reliefowych grafik dotykowych lub materiałami dedykowanymi osobom niepełnosprawnym. Punkt informacji turystycznej wyposażony został w wiele udogodnień dla osób niepełnosprawnych, m.in.: położenie na parterze, pochylnia w holu, szerokie drzwi, biurko z regulowaną wysokością blatu z napędem elektrycznym, zainstalowany program odczytujący treść

wyświetlaną na ekranie, obniżona lada do obsługi turystów, toaleta przystosowana dla niepełnosprawnych.

Ponadto osobom niepełnosprawnym ruchowo i intelektualnie, posiadającym orzeczenie o stopniu niepełnosprawności oraz wskazania dotyczące korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w zakresie rehabilitacji, wraz z opiekunami przysługuje korzystanie z obiektów sportowych Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji według preferencyjnej opłaty.

Oddana do użytku w 2019 r. Arena Jaskółka Tarnów stanowi nowoczesny obiekt sportowo-rekreacyjny, zaprojektowany z uwzględnieniem wysokich standardów dostępności. Działalność Areny sprzyja rozwojowi sportu w Mieście, w szczególności w dyscyplinach takich jak piłka siatkowa, koszykówka, piłka ręczna oraz sporty paraolimpijskie. Obiekt umożliwia prowadzenie treningów i organizację wydarzeń sportowych z udziałem sportowców, w tym osób z niepełnosprawnościami, wspierając tym samym ideę sportu włączającego.

W Arenie funkcjonuje Centrum Odnowy Biologicznej, oferujące szeroki zakres usług, m.in. masaże, hydroterapię, saunę oraz siłownię. Centrum posiada autonomiczne zaplecze szatniowo-sanitarne, co umożliwia jego niezależne funkcjonowanie poza wydarzeniami masowymi organizowanymi w obiekcie. Kluczowym przeznaczeniem tej przestrzeni jest świadczenie usług na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w szczególności w zakresie rehabilitacji i wspierania procesu usprawniania.

B. Część programowa

1. Cel główny i cele szczegółowe oraz planowane zadania

CEL GŁÓWNY

Tworzenie warunków do pełnego i niezależnego życia, indywidualnego rozwoju i zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, gwarantujących pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym.

Cel szczegółowy nr 1

Prawa osób niepełnosprawnych.

Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Systematyczne monitorowanie, diagnozowanie i aktualizacja informacji dotyczących sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Tarnowie, obejmującego identyfikację potrzeb, problemów oraz ocenę adekwatności istniejących form wsparcia, realizowanego w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Miasta Tarnowa i Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych.
2. Inicjowanie i popieranie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i likwidacji barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczności.
3. Realizacja programów służących wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałaniu ich wykluczeniu społecznemu, adekwatnie do zidentyfikowanych potrzeb.
4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, urzędami, instytucjami, pracodawcami działającymi na rzecz osób i środowiska osób niepełnosprawnych.
5. Wdrożenie stałego kanału komunikacji i współpracy z organizacjami pozarządowymi, obejmującego przekazywanie informacji o planowanych inicjatywach oraz konsultowanie projektów dokumentów i działań miejskich.
6. Wspieranie działań Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Tarnowa w realizacji zadań ustawowych.
7. Zapewnienie konsultacji społecznych, działań dotyczących osób niepełnosprawnych, w fazie ich planowania, wdrażania oraz ewaluacji z Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Tarnowa.

8. Udzielanie informacji i pomocy w uzyskaniu przez osoby niepełnosprawne różnych form pomocy i wsparcia, świadczonych przez urzędy, instytucje i organizacje dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, w tym w ramach programów celowych PFRON.
9. Prowadzenie kampanii medialnych oraz organizacja, wsparcie i promowanie integracyjnych imprez okolicznościowych, kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych w zakresie kształtowania właściwych postaw społeczeństwa wobec problematyki osób z niepełnosprawnościami. Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych. Zapewnienie w materiałach promocyjnych i informacyjnych pełnej dostępności treści.
10. Organizacja konferencji i sympozjów dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami, opiekunów i ich rodzin z zapewnieniem pełnej dostępności treści oraz dostępności architektonicznej dla osób z niepełnosprawnością.
11. Inicjowanie działań w zakresie przestrzegania praw osób niepełnosprawnych oraz tworzenia przepisów prawa.
12. Stała poprawa jakości usług i podniesienie profesjonalizmu służb działających na rzecz środowiska niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

- liczba projektów aktów prawnych konsultowanych przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Tarnowa,
- liczba organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, instytucji, pracodawców działających i współpracujących na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych,
- wysokość środków finansowych wypłaconych na realizację programów celowych,
- liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem.

Cel szczegółowy nr 2

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do dóbr i usług umożliwiających im pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych.

Zadania:

1. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.
2. Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom;

przyznawanie pomocy materialnej na cele zdrowotne i socjalne osobom będącym w trudnej sytuacji finansowej.

3. Udzielanie pomocy osobom sprawującym opiekę nad osobą niepełnosprawną poprzez przyznawanie świadczeń pielęgnacyjnych.
4. Zapewnienie usług opiekuńczych w domach osobom chorym, niepełnosprawnym, pozbawionym opieki rodzinnej.
5. Zapewnienie miejsc, opieki i godnych warunków życia w domach pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym niemogącym samodzielnie funkcjonować.
6. Wspieranie funkcjonowania dziennych ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych.
7. Wspieranie działalności środowiskowych domów samopomocy.
8. Poszerzenie działalności środowiskowego domu samopomocy dla osób psychicznie chorych, z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi.
9. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy dla osób ze spektrum autyzmu.
10. Dofinansowanie działalności mieszkań wspomaganych jako formy rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
11. Tworzenie środowiskowego systemu wsparcia dorosłych osób z niepełnosprawnością poprzez stworzenie wokół nich społecznej sieci przyjaznych ludzi np. Kręgów Wsparcia.
12. Wykorzystanie pracy socjalnej w zakresie pomocy osobie niepełnosprawnej w usamodzielnianiu się, stymulowanie do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów życiowych.
13. Organizowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.
14. Wsparcie opiekunów osób niesamodzielných poprzez zapewnienie usługi opieki wytchnieniowej stacjonarnej i w środowisku oraz udziału w warsztatach i szkoleniach dotyczących opieki nad osobą zależną. Zapewnienie możliwości skorzystania z wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i pielęgnacyjnego.
15. Rozwój usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami.
16. Udzielenie szczególnej pomocy i wsparcia osobom z niepełnosprawnościami w czasie wystąpienia żywiołu lub innych sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi.
17. Dofinansowanie ze środków PFRON do:
 - a) uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych w celu rozwijania umiejętności społecznych oraz poprawy psychofizycznej sprawności osób niepełnosprawnych,
 - b) zaopatrzenia niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze niezbędne do ich funkcjonowania,
 - c) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku

z potrzebami osób niepełnosprawnych.

18. Finansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej dla osób potrzebujących rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz podejmowanie starań w celu dostosowania liczby miejsc w warsztatach do występujących potrzeb.
19. Realizacja programów celowych PFRON mających na celu likwidację lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.
20. Rozwijanie i dostosowywanie usług społecznych realizowanych przez Centrum Usług Społecznych w Tarnowie do aktualnych i zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki:

- liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności,
- liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności,
- liczba osób, którym wypłacono przewidziane ustawą o pomocy społecznej świadczenia pieniężne,
- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych,
- liczba miejsc w domach pomocy społecznej, dziennych ośrodkach wsparcia i środowiskowych domach samopomocy,
- liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej,
- liczba osób korzystających z usług asystenckich,
- liczba osób, które uzyskały pomoc finansową na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- liczba osób, które uzyskały pomoc finansową na likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
- liczba osób uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych,
- liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej,
- liczba osób korzystających z usług społecznych realizowanych przez Centrum Usług Społecznych

Cel szczegółowy nr 3

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami oraz do korzystania z różnych form kształcenia specjalnego i pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Zadania:

1. Obejmowanie najmłodszych wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.
2. Włączanie dzieci przedszkolnych i uczniów niepełnosprawnych do kształcenia, wychowania i opieki we wszystkich typach przedszkoli, szkół i placówek (edukacja włączająca w elastycznym systemie kształcenia).
3. Wydawanie orzeczeń, opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego.
4. Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.
5. Doskonalenie oferty edukacyjnej dla dzieci niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie; dostosowywanie kierunków kształcenia ogólnego i zawodowego do zmieniających się potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia.
6. Tworzenie sieci oddziałów integracyjnych i specjalnych w szkołach i przedszkolach stosownie do występujących potrzeb w zakresie niepełnosprawności dzieci i młodzieży w Mieście.
7. Realizacja nauczania indywidualnego w domu na każdym poziomie edukacji.
8. Organizowanie dowozu dzieci niepełnosprawnych do szkół, przedszkoli i placówek szkoleniowo-rehabilitacyjnych.
9. Zwiększanie szans edukacyjnych młodzieży niepełnosprawnej w zdobywaniu wyższego wykształcenia.
10. Umożliwienie niepełnosprawnym osobom dorosłym dostępu do kursów, szkoleń i kształcenia ustawicznego.
11. Wdrażanie projektów i programów wychowawczych, wspierających dzieci i uczniów niepełnosprawnych i ukierunkowanych na zmianę postaw społeczeństwa wobec nich w kierunku pełnej akceptacji.
12. Przystosowanie szkół, szkół wyższych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do potrzeb niepełnosprawnych dzieci i młodzieży.

Wskaźniki:

- liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju,
- liczba dzieci i uczniów tarnowskich przedszkoli i szkół publicznych, którym udzielana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna,
- rodzaj i liczba przedszkoli, szkół oraz placówek kształcących niepełnosprawnych i wspomagających w rozwoju (np. poradnie psychologiczno-pedagogiczne)

i specjalistyczne),

- liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkoli i szkół,
- liczba oddziałów integracyjnych i specjalnych w tarnowskich szkołach i placówkach publicznych,
- liczba dzieci i uczniów w oddziałach integracyjnych i specjalnych, skierowanych do nauczania indywidualnego,
- liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego,
- liczba niepełnosprawnych studentów tarnowskich szkół wyższych.
- liczba placówek, w których przeprowadzono dostosowanie do potrzeb ON.

Cel szczegółowy nr 4

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym wczesnej diagnozy, leczenia i opieki medycznej, rehabilitacji i edukacji leczniczej.

Zadania:

1. Poprawa dostępności do lekarzy specjalistów, do świadczeń rehabilitacji leczniczej oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia.
2. Edukacja pracowników ochrony zdrowia w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych.
3. Zapewnienie przez podmioty lecznicze usług tłumacza języka migowego dla osób głuchych.
4. Rozwój form środowiskowego systemu wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
5. Rozwój stacjonarnych form opieki długoterminowej.
6. Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie Miasta Tarnowa.
7. Rozszerzenie oferty wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dorosłych osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów.
8. Zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności poprzez wspieranie realizacji zadań i programów zdrowotnych ukierunkowanych na edukację i rehabilitację osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki:

- ilość miejsc (łóżek) w placówkach opieki długoterminowej,
- wysokość środków finansowych NFZ przeznaczonych na zakup świadczeń

rehabilitacji leczniczej,

- liczba zadań i programów prozdrowotnych, adresowanych do osób niepełnosprawnych, realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania skierowane do osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów,
- liczba przeszkolonych pracowników ochrony zdrowia.

Cel szczegółowy nr 5

Zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na zatrudnienie na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami lub umożliwienie im ze względu na stopień niepełnosprawności pracy w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb.

Zadania:

1. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do usług instytucji rynku pracy - możliwość korzystania z pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego.
2. Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych wśród lokalnych pracodawców – pozyskiwanie subsydiowanych miejsc pracy dla bezrobotnych i poszukujących pracy (staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy i inne formy pomocy przewidziane w ustawie o rynku pracy i służbach zatrudnienia oraz w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).
3. Rozwijanie umiejętności aktywnego poszukiwania zatrudnienia i efektywnego poruszania się na rynku pracy.
4. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym kontaktu z pracodawcą poprzez organizowanie spotkań, giełd i targów pracy.
5. Organizowanie szkoleń zawodowych i przekwalifikowań uwzględniających aktualne potrzeby rynku pracy oraz w oparciu o diagnozę zapotrzebowania na zawody, umiejętności lub kwalifikacje na rynku pracy lub zgłoszenie pracodawcy lub przedsiębiorcy (zgodnie z planem szkoleń).
6. Kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo – rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej.
7. Doradztwo i pomoc osobom niepełnosprawnym podejmującym działalność gospodarczą, udzielanie dotacji na rozpoczęcie takiej działalności.

8. Wspieranie samozatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym również tworzenia spółdzielni socjalnych.
9. Pomoc osobom niepełnosprawnym w pozyskaniu zatrudnienia w zakładach pracy i poprzez dofinansowywanie stanowisk pracy tworzonych lub dostosowywanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
10. Wspieranie podmiotu prowadzącego zakład aktywności zawodowej.
11. Dofinansowanie działalności funkcjonujących warsztatów terapii zajęciowej.
12. Modernizacja i rozwój bazy lokalowej i sprzętowej warsztatów terapii zajęciowej.
13. Realizacja programów celowych PFRON mających na celu aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych.
14. Współpraca w zakresie opracowania i realizacji programów skierowanych do osób niepełnosprawnych, w tym w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.
15. Współpraca z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami oraz tworzenia i funkcjonowania zakładów pracy chronionej.

Wskaźniki:

- liczba osób wyłączonych z ewidencji powiatowego urzędu pracy osób niepełnosprawnych z powodu podjęcia pracy, w tym osoby zatrudnione na subsydiowanych miejscach pracy,
- liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego, w tym poradnictwa indywidualnego i grupowego,
- liczba zorganizowanych giełd i targów pracy, w których uczestniczą osoby niepełnosprawne,
- liczba osób niepełnosprawnych objętych szkoleniem zawodowym i przekwalifikowaniem,
- liczba osób niepełnosprawnych podejmujących działalność gospodarczą,
- liczba osób niepełnosprawnych objętych finansowymi formami wsparcia mającymi na celu aktywizację zawodową,
- liczba uczestników zakładu aktywności zawodowej,
- liczba osób zatrudnionych w spółdzielniach socjalnych.

Cel szczegółowy nr 6

Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami - likwidacja barier architektonicznych oraz transportowych utrudniających dostęp do urzędów, obiektów użyteczności publicznej, swobodne przemieszczanie się, dostęp do informacji i możliwości komunikacji

międzyludzkiej.

Zadania:

1. Realizacja idei projektowania uniwersalnego oraz wdrażanie racjonalnych usprawnień w przestrzeni miejskiej.
2. Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni miejskiej, w urzędach, innych obiektach użyteczności itp.
3. Zapewnienie konsultacji Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w procesie planowania i realizacji inwestycji miejskich dotyczących infrastruktury drogowej oraz dostępności architektonicznej przestrzeni miejskiej.
4. Prowadzenie działań na rzecz zapewnienia dostępności informacyjno-komunikacyjnej osobom z niepełnosprawnościami.
5. Wydzielanie i oznakowanie na terenie miasta miejsc postoju dla uprawnionych osób niepełnosprawnych.
6. Zwiększanie mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Tarnowa oraz bazy mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami oraz utrzymanie odpowiedniego standardu już istniejących.
7. Dostosowanie ośrodków wsparcia i placówek opiekuńczo-wychowawczych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
8. Inicjowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych w zasobie mieszkaniowym spółdzielczym oraz Gminy Miasta Tarnowa poprzez wyposażenie budynków m.in. w podjazdy, windy, a także rozbudowa tarasów w mieszkaniach osób niepełnosprawnych.
9. Pozyskiwanie środków PFRON w ramach programów celowych na likwidację barier architektonicznych i transportowych.
10. Dostosowanie infrastruktury drogowej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. modernizacja oznakowania i przenoszenie znaków drogowych poza ciągi komunikacyjne, dostępne dojścia, antypoślizgowe nawierzchnie, itp.)
11. Dofinansowanie i koordynacja przewozów dostosowanym pojazdem osób niepełnosprawnych mających trudności w samodzielnym poruszaniu się.
12. Likwidacja barier w komunikacji międzyludzkiej poprzez szkolenie pracowników zatrudnionych w jednostkach samorządowych z zakresu obsługi osób niepełnosprawnych, w tym posługiwania się językiem migowym, prawidłowej komunikacji, savoir vivre, komunikacji alternatywnej, wyposażenie instytucji w tablice informacyjne i piktogramy

w języku Braille’a, w głośnomówiące urządzenia informujące oraz inne.

13. Finansowanie usług tłumacza języka migowego.
14. Udział w programach zmierzających do ułatwienia dostępności nowoczesnych rozwiązań likwidacji barier w komunikowaniu się dla osób niepełnosprawnych zgodnie z ich potrzebami.
15. Prowadzenie działań na rzecz włączenia cyfrowego obejmującego zwiększenie umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami i korzystania z nowych mediów przez osoby z niepełnosprawnościami, a także upowszechnianie i wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych.
16. Zapewnienie dostępu do informacji poprzez poprawę dostępności serwisów internetowych Miasta oraz podległych jednostek według zaleceń WCAG².

Wskaźniki:

- liczba i wartość projektów dotyczących likwidacji barier architektonicznych, transportowych oraz komunikacji międzyludzkiej,
- ilość sygnalizacji świetlnych wyposażonych w urządzenia dźwiękowe,
- ilość autobusów niskopodłogowych obsługujących linie komunikacji miejskiej,
- liczba oznakowanych miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych,
- liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych dla osób niepełnosprawnych,
- ilość osób korzystających z przewozów osób niepełnosprawnych,
- liczba przeprowadzonych szkoleń pracowników zatrudnionych w jednostkach miejskich,
- liczba obiektów infrastruktury drogowej poddanych modernizacji.

Cel szczegółowy nr 7

Zapewnienie równych szans osobom niepełnosprawnym w dostępie do kultury, sportu, rekreacji i turystyki.

Zadania:

1. Wsparcie oraz promowanie integracyjnych imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.
2. Upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej i turystyki z uwzględnieniem problematyki środowiska osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

² Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. poz. 848)

3. Tworzenie warunków do kulturotwórczej aktywności osób niepełnosprawnych – prezentacja i promowanie ich twórczości (galerie stałe, wystawy malarskie, rzeźby, fotograficzne).
4. Włączanie osób niepełnosprawnych w działania artystyczne, np. teatralne, plastyczne, muzyczne oraz prezentacja ich umiejętności i talentów.
5. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do obiektów kultury oraz do korzystania z dóbr kultury poprzez system udogodnień dla osób niewidomych, głuchych oraz niepełnosprawnych ruchowo.
6. Usuwanie barier w dostępie do sportu amatorskiego i wyczynowego z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności; wspieranie profesjonalnych sportowców niepełnosprawnych. Organizacja zawodów sportowych, uczestnictwo w olimpiadach i spartakiadach.
7. Wspieranie sportu powszechnego osób z niepełnosprawnościami, niemającego na celu prowadzenie profesjonalnej czy amatorskiej kariery zawodniczej.
8. Uwzględnienie w ofercie turystycznej i wypoczynkowej potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
9. Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach zmierzających do realizacji prawa osób niepełnosprawnych do pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz w rekreacji i turystyce – odpowiednio do ich zainteresowań i potrzeb.
10. Przystosowanie obiektów sportowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki:

- liczba imprez, spotkań, programów realizowanych przy współpracy organizacji pozarządowych w zakresie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce,
- liczba niepełnosprawnych sportowców uczestniczących w zawodach sportowych na arenie krajowej i międzynarodowej,
- liczba zrealizowanych zadań przez organizacje pozarządowe.

2. Realizatorzy i partnerzy

Aby zrealizować cel główny Programu, należy podjąć szereg skorelowanych ze sobą zadań, które wymagają współdziałania niżej wymienionych podmiotów:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa,

- 2) Centrum Usług Społecznych w Tarnowie,
- 3) Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnowie,
- 4) Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie,
- 5) Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Tarnowa,
- 6) Miejski Zarząd Budynków spółka z o. o. w Tarnowie,
- 7) Zarząd Dróg i Komunikacji w Tarnowie,
- 8) Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne spółka z o.o. w Tarnowie,
- 9) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 10) Narodowy Fundusz Zdrowia,
- 11) Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- 12) organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego,
- 13) tarnowskie placówki oświatowe,
- 14) tarnowskie szkoły wyższe,
- 15) pracodawcy,
- 16) spółdzielnie mieszkaniowe,
- 17) podmioty lecznicze przy współpracy podmiotów tworzących.

3. Źródła finansowania Programu

Głównymi planowanymi źródłami finansowania Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2026-2030 są środki finansowe:

- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Funduszu Solidarnościowego,
- budżetu Gminy Miasta Tarnowa,
- Funduszu Pracy,
- budżetu państwa,
- środki europejskie,
- pozyskiwane przez organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego,
- pracodawców z sektora prywatnego lub spółdzielczego,
- inne fundusze zewnętrzne.

Środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznawane corocznie Gminie Miasta Tarnowa według algorytmu przeznacza się na zadania

wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Od wielkości otrzymanych środków zależy zakres realizacji zaplanowanych w Programie działań.

Znaczna część finansowania lub dofinansowania zadań niniejszego Programu może pochodzić z programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, o które mogą aplikować indywidualnie osoby niepełnosprawne, fundacje, stowarzyszenia oraz jednostki samorządu powiatowego, pośrednio pracodawcy. Od aktywności wymienionych wyżej grup w tym zakresie zależy wielkość pozyskanych środków na realizację Programu.

Powodzenie w realizacji zadań założonych w tym Programie zależy także od wielkości środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa, przeznaczonych na sfinansowanie lub dofinansowanie niektórych działań. Duże znaczenie ma również zdolność realizatorów i partnerów do pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych – funduszy strukturalnych na realizację części przyjętych celów szczegółowych.

4. Monitorowanie Programu

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2026-2030 jest dokumentem perspektywicznym, wytyczającym w sposób ogólny kierunki realizacji zdefiniowanych celów szczegółowych.

Nadzór nad realizacją niniejszego Programu sprawuje Prezydent Miasta Tarnowa, koordynatorem odpowiedzialnym za monitoring jest Centrum Usług Społecznych w Tarnowie.

Realizacja Programu monitorowana będzie raz do roku. Do końca marca roku następującego po każdym roku realizacji Programu, po uprzedniej opinii Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Tarnowa, sporządzone zostanie sprawozdanie z realizacji wyżej wymienionego Programu. Sprawozdanie to będzie załącznikiem do „Raportu o Stanie Miasta Tarnowa” za dany rok. Przedmiotem ewaluacji będą wybrane wskaźniki efektów realizacji założonych celów szczegółowych. Ponadto ocena realizacji Programu zostanie dokonana na podstawie rocznych sprawozdań, sporządzonych w oparciu o informacje otrzymane od współdziałających realizatorów i partnerów.

Opracowano: Centrum Usług Społecznych w Tarnowie